

Mannen maken uw kop

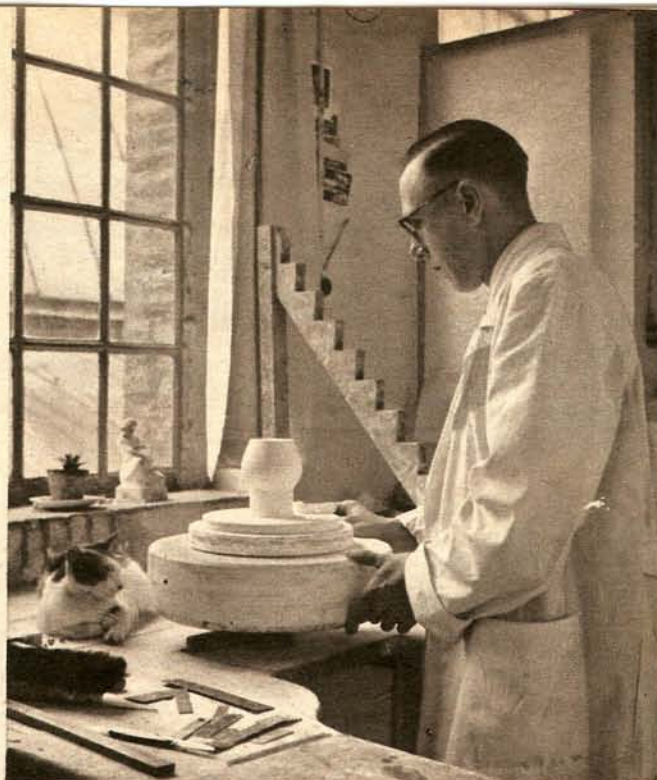
WIE
goed
DIT LEEST

staat tot slot een
grote verrassing
te wachten!

en schotel

Ook de modelleur
moet artistiek
gevoel hebben.

„LIGT de theepot goed in de hand? Is het oor vrij genoeg van het kopje? Druppelt de tuit van het melkkannetje niet hinderlijk? Een servies moet niet alleen mooi, maar ook praktisch zijn. En aan die eisen moet de uiterste aandacht worden besteed.”

Pierre Daems, een Maastrichtenaar met de donkere, ronde stem en de gemoedelijkheid van een bariton uit de Maastrichter Staar, met een artistiek snorretje en gezellige bakkebaarden, dat is de man, die bij de N.V. Kristal-, Glas- en Aardewerfabrieken „De Sphinx” v/h Petrus Regout en Co. te Maastricht, de serviezen ontwerpt. „Eerst op papier,” zegt hij. „Maar daarbij moet ik niet alleen rekening houden met een fraaie en praktische vorm, zoals ik al zei, de voornaamste factor is: het servies moet ook uiterst doelmatig zijn voor het fabricageproces. En dan: wat zegt de markt? Wat is thans de vormontwikkeling? Als we met een servies op de markt komen, moeten we voor tachtig procent zeker zijn van ons slagen.

Wanneer het tijd is voor een nieuw servies? Dat bepaalt de directie na een reeks besprekingen, onder andere met de afnemers. Dan krijg ik mijn opdracht. Weken en weken loop ik soms rond met een idee, voordat ik de eerste lijnen op papier

zet. Vrijwel altijd maak ik van mijn ontwerp zelf een proefmodel in gips. En elke keer sta ik weer voor een verrassing. Want dan staan voor me op werkelijke grootte het bord, de kan, het kopje, zoals die straks in de winkel te zien zijn. Daarna wordt het ontwerp op het hoogste niveau terdege bekeken en besproken, waarna de vorm vrijwel steeds wordt aangevaard. Vervolgens begint de moeilijke strijd van de modelleur, die naar mijn ontwerp of model een werktekening maakt en rekening moet houden met de benodigde krimp, die weer afhangt van het soort aardewerk. Hij vervaardigt — ook een modelleur moet artistiek gevoel hebben — een gipsmodel naar deze tekening. Met dat gipsmodel, dat dus niet meer op mijn model lijkt en zuiver is met de krimp, zoals wij dat zeggen, wordt een gipsvorm, de originaal, de eerste vorm gegoten. Hiermee wordt in klei het eerste schoteltje, het eerste kopje van het nieuwe servies gemaakt. Dit schoteltje en kopje gaan de oven in en dan,” aldus de heer Daems, „ben ik overgeleverd aan het vuur. Maar als alles goed gaat, komen er een schoteltje en een kopje uit de oven, die precies dezelfde vorm hebben als mijn oorspronkelijke proefmodellen.”

Tot zover Pierre Daems.

Deze kunstenaars scheppen uw servies. Van links naar rechts: Pierre Daems, Toine Korstjens, Xavier Vroemen en Guill. Serpenti.

Met planken vol worden de jus-
kommen door jonge arbeidsters
naar en van de glazuurbakken
gedragen.

Rond lange tafels zitten de meisjes.
Boven hun hoofden draaien de
met landschapjes bedrukte papier-
tjes rond. Een greep en snel en
handig drukken ze de ijdunne
velletjes in en op de kale kopjes.

We zullen u nu niet ver-
moeien met een beschrijving
van de ingewikkelde kleibereid-
ing en u ook niet uitvoerig
uitleggen, waarom een melkkan
gegoten en een bord al draaiend
wordt geperst. We nemen aan,
dat het nieuwe kopje van de
heer Daems in het produktie-
proces is opgenomen en nu, na
gedroogd te zijn in een speciale
droogkast, voor de eerste keer
gebakken wordt. Op wagentjes
schuiven de kopjes in ongeveer
tweemaal vierentwintig uur door
de tunneloven. De artikelen
worden daarin langzaam verhit,
komen in het midden van de
oven bij de gasbranders aan,
waar de temperatuur twaalf- tot
dertienhonderd graden Celsius
bedraagt, en koelen daarna al
rijdend geleidelijk weer af. Zo'n
gebakken schoteltje en kopje
zien er dan nog helemaal niet
plezierig uit. Ze zijn hard en
poreus en glanzen niet. Dit eerste
baksel heet biscuit. De glimmen-
de, keiharde glazuurlaag moet
nog worden aangebracht.

Wat glazuur is? Een soort
glas, dat zeer fijn gemalen wordt
en met water tot een glazuurpap
wordt gemengd. In deze pap
dompelt men het eenmaal ge-
bakken kopje of men spuit de
glazuurpap erop. Vervolgens
wordt het aardewerk voor de
tweede maal gebakken, tot onge-
veer elfhonderdvijftig graden;
het glazuur smelt en verbindt
zich hecht met de ondergrond.
Na afkoeling glanzen en stralen
het kopje en schoteltje en ze
zijn niet meer poreus. Klaar voor
een geurig bakje koffie. Tussen
haakjes: als u de onderkant
van een bordje bekijkt, ziet
u altijd drie ruwe plekjes.
Dat zijn de punten, waarop het
bordje bij het bakken gesteund
heeft. Het spreekt immers van-
zelf, dat men geglazuurde scho-
teltjes niet zo maar op elkaar
in de oven kan schuiven.

Zijn kop en schotel nu ge-
schikt voor de verkoop? Ja, als
ze zo onversierd de wereld in-
gaan. Nee, als ze nog versierd,
gedecoreerd moeten worden. Dit
beschilderen en verven kan zo-
wel direct op het geglazuurde
voorwerp gebeuren als op het
in biscuit gebakken artikel, waar-
na de glazuurlaag nog moet
worden opgelegd. Het decoreren
onder glazuur is natuurlijk duur-
zamer, daar de glazuurlaag het
decor tegen afslijten beschermt.
Door de hoge verhitting bij de

glazuurbrand is het kleuren-
palet evenwel beperkt, omdat
maar weinig verfstoffen een ver-
hitting tot elfhonderdvijftig
graden kunnen verdragen. Het
versieren, verven en beschilderen
kan op diverse manieren ge-
schieden: met de hand, hetgeen
een enorme vaardigheid en een
goed ontwikkeld vormgevoel
vereist. Feilloos hebben wij me-
juffrouw G. Aerts, de cheffin
van de fileerafdeling, en haar
assistenten met een vlijmscherp
penseel rode, blauwe en groene
randen om koppen en kannen,
om bordjes en schoteltjes zien
draaien. Elders zaten de mannen
van Guill. Serpenti's handschil-
derafdeling — u kent hem nog
wel van onze reportage: „Twee
liefdes: muziek en schilderen”
— die met zwier en grote han-
digheid bonte bloemmotieven
en andere decoraties op kale
borden, schalen en koppen tover-
den, motieven en versieringen,
ontsproten aan het kunstzinnige
brein van Toine Korstjens.

Drukken, zowel op als onder
glazuur, is een andere veel ge-
bruikte methode. De tekening
wordt eerst in een koperen plaat
gesneden (gegraveerd) op de
graveerafdeling, die onder de
deskundige leiding staat van
Fons Sonnevle en waar nog net
als in de werkplaats van de be-
roemde Duitse graveur Albrecht
Dürer op een leren kussen in de
roodkoperen plaat de roman-
tische tafereelen en landschapjes
en motieven worden ingehamerd.
Van die plaat wordt op een
drukkers met speciale drukkers-
verf een afdruk gemaakt. Het
bedrukte, ijdunne papier wordt
door tientallen meisjes met be-
wonderenswaardige behendig-
heid op het bord, het schoteltje
gelegd en flink gewreven. Daarna
wordt het afgeweekt; het land-
schapje in groen, rood of blauw
blijft op het aardewerk achter.

Ook decalcomanies of plak-
prentjes en het zogenaamde silk-
screen worden op deze manier
aangebracht. U kent ze wel van
de kopjes in hotels en restau-
rants: „Het groene zeepaard”,
„In het wapen van de leeuw”:
kleurige initialen en wapentjes,
waarvoor de ontwerpen weer
door een andere kunstenaar
worden gemaakt: Xavier Vroe-
men.

Bij opglazuurdecors wordt het
glazuur in een moffeloven bij
ongeveer achthonderd graden
Celsius zacht gemaakt, zodat de

verf van het decor er kan in-
dringen. Bij onderglazuurver-
sieringen gaat bord of kopje naar
de glazuurafdeling en vandaar
door de tunneloven om, zoals al
verteld, bij elfhonderdvijftig
graden voor de tweede maal te
worden gebakken. Dit gebeurt
ook met de vele moderne ser-
viezen, die tegenwoordig alle-
maal pastelkleurig zijn: warme,
zachte tinten. Die worden, dus
ook voor het glazuren, op het
biscuit bespoten met een verf,
die bestaat uit klei en een kleur-
stof, de zogenaamde engobe.
„Een heel kostbaar procédé,”
vertelde ons Pierre Daems. „Hel-
dere, felle kleuren zijn hierbij
niet mogelijk, maar toch heeft
men nog een rijke keus uit een
heel kleurenpalet.”

Aardewerk is werk van aarde!
Maar aardewerk maken is niet
zo eenvoudig, zoals u hebt kun-
nen lezen, al is dan de grondstof
van het produkt een soort aarde
ofwel, om duidelijker te zijn,
klei, al dan niet nog vermengd
met andere stoffen. De Grieken
schiepen van klei — keramos in
het Grieks: vandaar keramiek —
wondermooie vazen, versierd
met voorstellingen uit de goden-
leer. De primitieve mens bakte
— en bakt nog — van klei in een
simpel vuur of zo maar in de
hete zon ruwe potten en schalen.
Door de eeuwen heen heeft zich
de produktie van keramische
gebruiksvoorwerpen echter lang-
zaam vervolmaakt. En nu, in
de tweede helft van de twintigste
eeuw, zijn met name in Maas-
tricht tal van kunstenaars dage-
lijks bezig met het scheppen van
nieuwe schalen, nieuwe mo-
tieven, nieuwe serviezen, die
via een ingewikkeld, even inge-
nieus als uitgewogen fabricage-
proces tenslotte op de tafels van
tallose gezinnen belanden. Hoe
ze daar komen? U kunt kopjes
en schotels natuurlijk in de
winkel kopen of bij een speciale
gelegenheid ten geschenke vra-
gen. Maar wat zoudt u ervan
vinden, wanneer u nu eens van
ons bij gelegenheid van de feest-
elijke vernieuwing van Beatrijs
zo'n servies cadeau kreeg? We
maken geen gekheid. Kijkt u
maar op de bladzijde hiernaast.
U krijgt dat hele servies van ons
cadeau, maar... Ja, er is één
maar: we verwachten een kleine
tegenprestatie. In verhouding
tot het grote geschenk blijft het
slechts bij een kleine moeite.
Leest u maar.

Feilloos schilderen mejuffrouw
Aerts (boven) en haar assisten-
ten met vlijmscherpe penselen
kleurige randen op melkkannen,
koppen en bordjes.

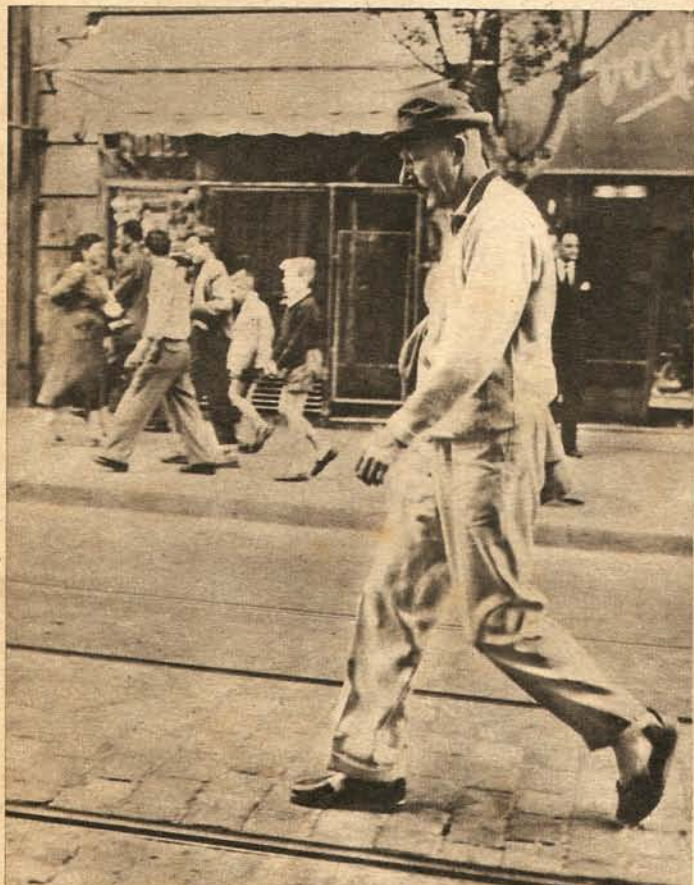
betekende om in Amerika te mogen leven. De school was zijn eerste echte contact met Amerika.

De onderwijzeressen herinneren zich David als een bleek, tener jongetje met een zin voor humor, die ver boven zijn leeftijd uitging en door de andere kinderen dan ook meestal niet begrepen werd. In de klas was hij verlegen, toegewijd en ijverig. Op de speelplaats kon hij zulke gekke gezichten trekken, dat hij de grotere jongens, met wie hij zo graag wilde spelen, aan het lachen maakte. Hij was intelligent, maar voelde zich onzeker, omdat hij veel te lange armen en benen had, peenhaar, een te grote neus en te grote oren. Een vechtersbaas was hij niet: hij was er te zwak en te verlegen voor. Bovendien wilde moeder Kaminsky niets weten van ruwheid. Ze regeerde thuis met ijzeren hand, zoals dat heet, maar die hand was bekleed met goedheid en liefde. Kleine David dribbelde overal achter haar aan, keek haar de kunst van koken af en zong de Russische liedjes na. Soms gaf hij op zaterdagavond een solo ten beste, want hij had een aardig stemmetje. Hij leerde ijverig op school en profiteerde van de wijsheid van zijn twee oudere broers en van wat hij van zijn ouders opstak. Danny spreekt met groot respect over zijn ouderlijk huis. Toen zijn moeder stierf, bracht zijn vader de kinderen groot. „Vader heeft me

altijd begrepen en me rustig mijn eigen weg laten gaan. Toch moet dat wel eens moeilijk voor hem geweest zijn, omdat het allemaal zo gek en onpraktisch leek. Overigens was vader zelf een grote komiek; dus ben ik misschien wel een splintertje van een groot blok." Tussen vader en zoon bleef levenslang een grote genegenheid bestaan. Vrienden, die beiden gekend hebben, beweren weleens, dat de oude heer Kaminsky minstens even geestig was als Danny. Alleen had hij tegen, dat hij nooit anders dan Jiddisch sprak.

Na de lagere school kwam de middelbare school, waarop Danny ontdekte, dat hij niet alleen goed meekon met leren, maar ook met sport. De Kaminsky's waren nog altijd arm, maar hadden het thuis met elkaar zo goed en gezellig, dat de drie jongens het zich eigenlijk niet beter konden wensen. Toen stierf Clara Kaminsky en Danny was pas veertien. Hij werd boodschappenjongen bij de tandarts Samuel Fine. Daar ontdekte hij voor het eerst bij zichzelf de wens om dokter te worden en zieke mensen beter te maken. Onder allerlei voorwendsels bleef hij in de behandelkamer en luisterde naar alles, wat de arts vroeg en zei. Hij had het zo druk met zijn medische belangstelling, dat hij geen oog had voor de dochter van de tandarts, een tener bakvisje met levendige

Vervolg op blz. 63

Omdat hij nergens lang blijft, is hij vaak heel eenzaam. In Algiers.

UW LAATSTE KANS ALLE PRIJZEN MOETEN EN GAAN ERUIT!

pak Uw briefkaart, schrijf Uw oplossing erop, plak extra porto en dan met haastige spoed de brievenbus in, om kans te hebben op bergen prijzen voor weinig geld.

1e PRIJS t.w. f 9.000,— niet te geloven. Alle artikelen die wij hier opsommen behoren tot deze eerste prijs.

Koelkast, electr. naaimachine, bromfiets, wasmachine, keukenuitzet, gasfornuis, stofzuiger, cassette tafelmata, 15 mud antraciet, 1000 sigaren, 5000 sigaretten, kofferschrijfmachine, vulpenset, pick-up met 25 platen, televisietoestel, radio, huiskamer- en slaapkamerameublement, electr. trein, linnenuitzet, eetservies, glasservies. Dus dit alles bij elkaar is de eerste prijs.

Dat kan ook voor u zijn!

2e PRIJS t.w.v. f 2.000,—.

Complete moderne keukenuitzet best. uit gasfornuis, keukenuitzet, wasmachine, centrifuge, koelkast en alles wat verder in de moderne keuken thuis hoort, zoals lepelrek, strijkijzer, enz., enz.

3e PRIJS t.w.v. f 1.000,— dit is nog maar de derde prijs Wie zou die niet willen?

Filmcamera, filmprojector, scherm, 10 films + ontwikkelen.

4e PRIJS t.w.v. f 775,—. Televisietoestel (43 cm. beeldbuis.)

5e PRIJS bromfiets.

6e PRIJS electr. naaimachine.

7e PRIJS wasmachine.

verder nog fiets, kinderfiets, polshorloge, vulpensets, actetassen, damestassen, portefeuilles, 4 kleurenpotloden, strijkijzers, portemonnaies, fotoalbums, diplomatentassen, vulpenen, schrijfmappen, gezelschapsspelen, kinderspelen, dozen postpapier, in totaal 500 prijzen.

Vedere oplossing op briefkaart, gefrankeerd met 8 ct. + 50 cent extra postzegels, zenden aan: Bestuur Cenakel te Tilburg. (Voor trekkingslijst 15 cent extra plakken.)

Voor girohouders: Giro 661100 (op het strookje de oplossing schrijven). Het aantal oplossingen is ongelimiteerd.

U kunt inzenden tot 27-3-'58, 12 uur 's middags. — Trekking 28-3-'58 t.o.v. Notaris S. S. van der Werff.
WACHT NIET LANGER DOE HET NU!

Cenakel

Opbrengst ten bate van Vernieuwing v.d. accommodatie v.h. Retraithuis Cenakel Tilburg. Besluit Min. van Justitie No. L.O. 570/210 d.d. 4-12-'57. Inlichtingen betr. deze loterij Cenakel — Koningshoeve — Tilburg.